

Výroční zpráva

Ústředního archivu zeměměřictví a katastru (ÚAZK) za rok 2019

Sídlo archivu: Pod Sídlištěm 9, 182 11 Praha 8
Telefon: 284 041 681
E-mail: miroslav.kronus@cuzk.cz

Zřizovatel archivu: Zeměměřický úřad. ÚAZK je v organizační struktuře zřizovatele začleněn jako samostatné oddělení Zeměměřické sekce úřadu.

Akreditace: ÚAZK je archivem akreditovaným pro výkon působnosti veřejného specializovaného archivu.

I. Personální podmínky archivu

Vedoucí archivu:	RNDr. Miroslav Kronus
Systemizovaný stav pracovníků:	11
Skutečný stav pracovníků:	11
Funkční zařazení pracovníků:	1 vedoucí samostatného oddělení 7 archivářů 3 operátoři IKT

II. Celkové množství uložených archiválií

Počet fondů:	23
Počet sbírek:	7
Počet běžných metrů celkem:	1125
Počet evidenčních jednotek:	187 426

Stupeň zpracovanosti - metráž	počet b.m.	%
Nezpracováno:	538	48
Zpracováno:	587	52
Z toho inventarizováno:	0	0

Stupeň zpracovanosti - evid. jednotky	počet	%
Nezpracováno:	3 296	2
Zpracováno:	184 130	98
Z toho inventarizováno:	0	0

Počet archivních pomůcek: 31

Poznámka: Údaje se různou měrou liší od údajů publikovaných v minulosti. Mírné snížení údajů o metráži je dané prostorově úspornějším uložením archiválií po jejich převozu ze zrušeného depozitáře v Libočanech do depozitáře v Pardubicích. Zvýšení počtu evidenčních jednotek je důsledkem převodu téměř veškeré evidence mapových archiválií do nové databáze. Inventarizovaných archiválií naopak uvádíme prozatím nulové množství, protože definitivní pomůcky vygenerujeme až po plánovaném přechodu na komplexnější verzi databáze.

III. Výběr a zpracování archiválií

V průběhu roku bylo do archivu přijato 76 dodávek archiválií. V mimoskartačním řízení jsou přijímány povinné výtisky kartografické produkce Zeměměřického úřadu, ve skartačním řízení byly posouzeny skartační návrhy katastrálních pracovišť Karlovy Vary, Sokolov, České Budějovice a Jindřichův Hradec a skartační návrh Zeměměřického úřadu. Příkladem zajímavé akvizice může být soubor map Jednotné evidence půdy, získaný v rámci mimoskartačního řízení od Katastrálního pracoviště Kutná Hora.

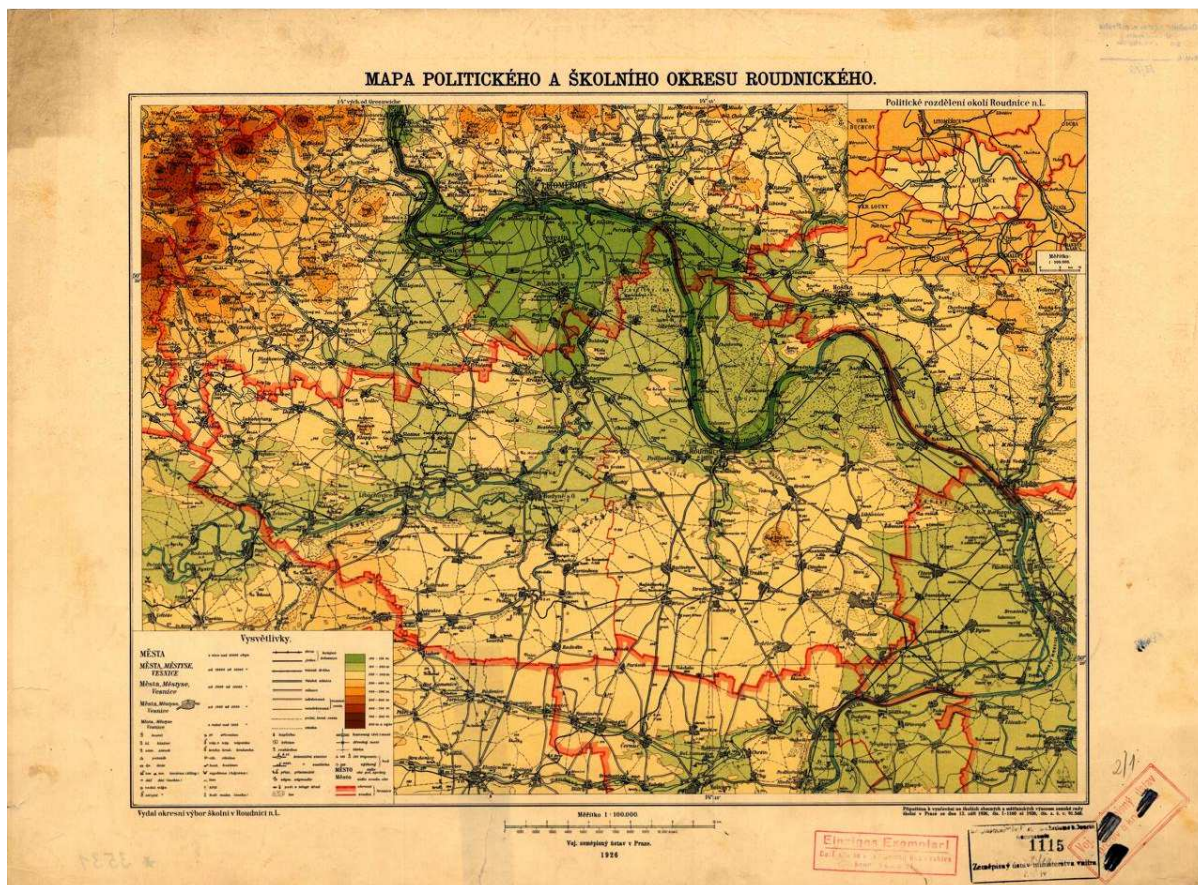
Část dodávek tvořily dary. V roce 2019 přispěli k obohacování mapových sbírek ÚAZK nebo archivní knihovny tito dárci: Mgr. Martin Buchlovský, Ing. Jiří Černošský, Vladimír Daněček, Jindřich Gavenda, DiS., RNDr. Tomáš Grim, Ph.D., Mgr. Barbora Jeřábková, Bořek Krečmer, Ing. Zdeněk Kurečka, Karel Kut, Mgr. Bc. Jana Kysilková, Mgr. Peter Mackovčín, Ph.D., Ing. arch. Václav Mašek, Ing. Marie Najmanová, PhDr. Mgr. Eva Novotná, RNDr. Jiří Novotný, Ing. Radek Petr, RNDr. Jana Pressová, Marie Rašíková, Ing. Jan Ratiborský, CSc., Bc. Ondřej Rosenkranz, Ing. Helena Roulová, Josef Rulíšek, Ing. Egon Schubert, Ing. Petr Skála, Mgr. Zdeněk Stachoň, Ph.D., RNDr. Hana Stehnová, Ing. arch. Tomáš Sucharov, Ing. Pavel Šidlichovský, p. fil. a hist. Irena Švehlová, Tomáš Tichý, Trasa, s.r.o., Bc. Prokop Týle, Prof. Ing. Bohuslav Veverka, DrSc., Stanislav Zemen, Ing. Růžena Zimová, CSc. Všem touto cestou děkujeme.

Přejaté archiválie jsou po zaevidování roztríděny do fondů a sbírek. Část z nich je poté bez odkladu zpracována databázovou inventarizací a zařazena do struktury příslušné inventární jednotky, ostatní jsou provizorně uloženy do nezpracovaného materiálu k inventarizaci pozdější.

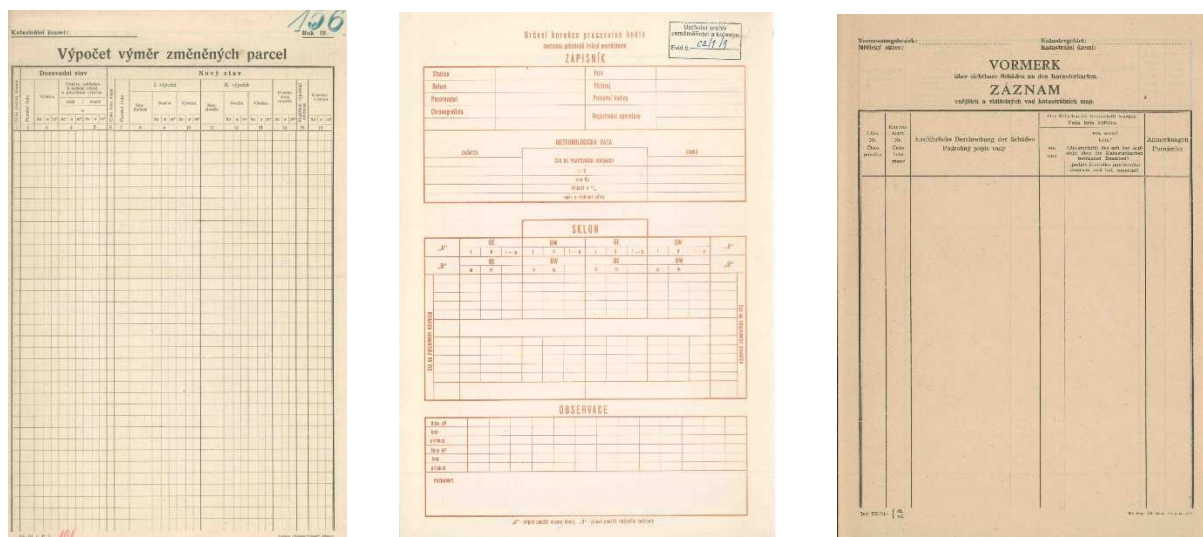
Obr. 9.1 Z nezpracovaného materiálu

Databázově inventarizovány byly v roce 2019 zejména stále narůstající sbírka Kartografická díla pro školy a veřejnost po roce 1850 (obr. 9.2), sbírka Mapy a plány do roku 1850, postupně zpracovávaný písemný operát stabilního katastru a některé z fondů topografických a základních map. Kompletně byl databázovou inventarizací zpracován fond Dálkový průzkum Země (1979-1992).

Obr. 9.2 Ze sbírky Kartografická díla pro školy a veřejnost

Vedle toho byly zahájeny práce na dvou dosud zcela nezpracovaných archívních souborech – sbírce Obrazové dokumenty z oboru geodézie a kartografie a sbírce Historické tiskopisy a formuláře používané při astronomických měřeních, v triangulaci, nivelaci, fotogrammetrii, v pozemkovém katastru, v evidenci nemovitostí a dalších oborech (obr. 9.3).

Obr. 9.3 Ze sbírky tiskopisů a formulářů

Veškerá data o postupně zpracovávaných archiváliích jsou v ÚAZK vedena v jednotné archivní databázi. Ta obsahovala k 31. prosinci 2019 tyto počty záznamů:

- fondy katastrální: 82 278,
- fondy topografických a základních map: 71 262,
- fond Katastrální a měřické předpisy (včetně sbírky tiskopisů): 4 590,
- sbírka Kartografická díla pro školy a veřejnost: 19 109,
- sbírka Tematické a účelové mapy pro úřední potřebu: 5 858,
- sbírka Obrazové dokumenty z oboru geodézie a kartografie: 72,
- ostatní fondy a sbírky: 650.

Celkem tedy obsahovala databáze k závěru roku 183 819 záznamů o jednotlivých archiváliích, přičemž 25 595 záznamů bylo vytvořeno v rámci archivních prací roku 2019.

Do databáze je spolu s fondy a sbírkami zpracovávána i archivní oborová knihovna, její modul aktuálně obsahuje 4 414 záznamů, z toho 3 405 záznamů monografií a 1 009 záznamů periodik.

Vyzkoušena byla možnost vytvářet částečně automatizovaným postupem databázové záznamy přímo ze skenů v případech, kdy je materiál zdigitalizován ještě před jeho archivním zpracováním. Použitelnost této metody pro urychlení inventarizace dosud nezpracovaného materiálu, kterého je v ÚAZK stále objemově přes 40 %, bude ještě vyhodnocena.

IV. Využívání archiválií

I přes stále narůstající počet archiválií ÚAZK dostupných on-line v roce 2019 navštívilo badatelnu 88 badatelů, kteří uskutečnili celkem 225 návštěv. Z vyžádaného a předloženého materiálu jim bylo vyhotoveno 580 kopií, dalších 382 kopií bylo badatelům poskytnuto na základě písemné žádosti doručené do archivu. Zároveň bylo vyřízeno i 161 převážně e-mailových dotazů na archiválie. Pro úřední potřebu byly vykonány celkem 3 rešerše, pro soukromou potřebu 4 rešerše.

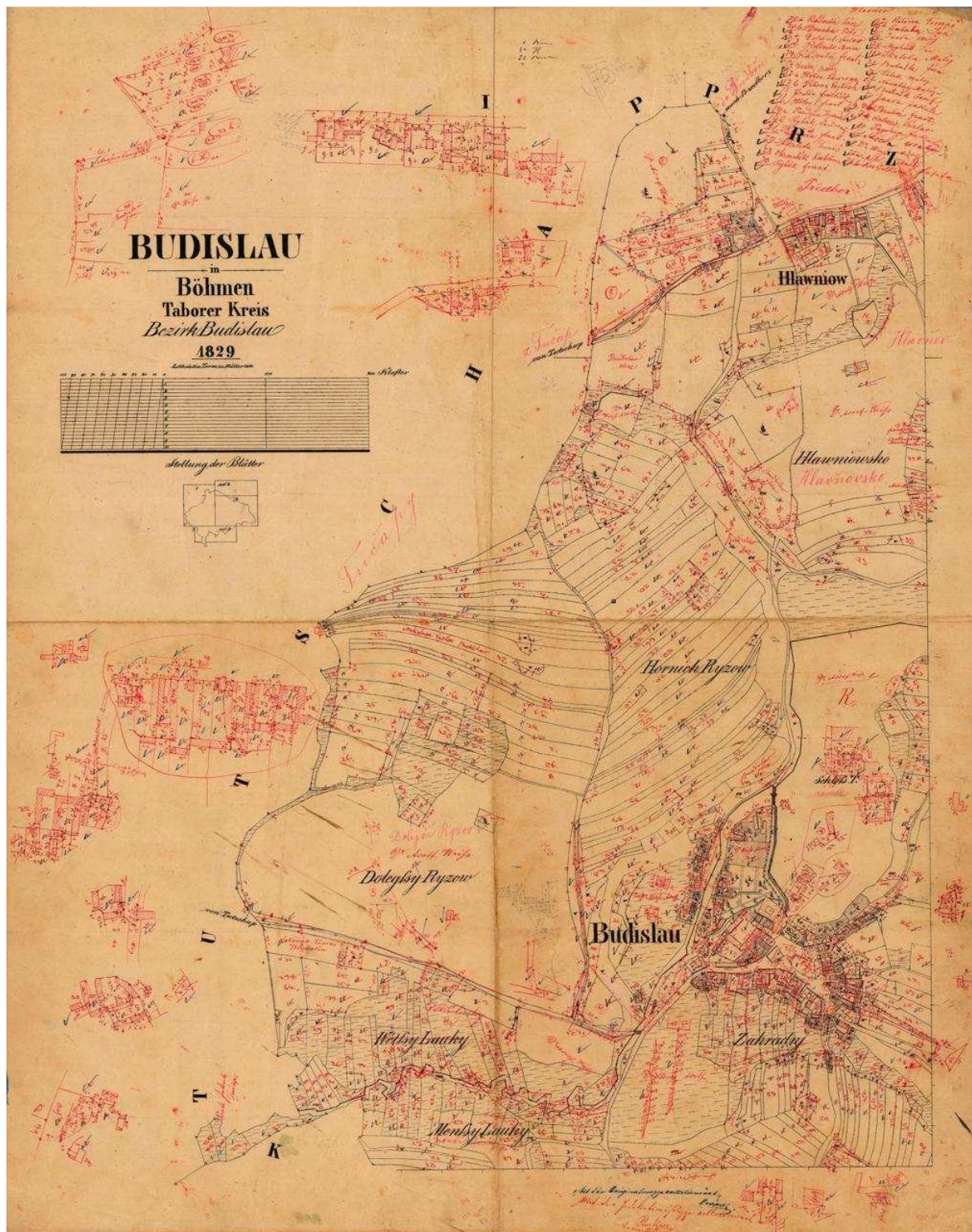
V. Propagace archivu a archiválií

Vedle uspokojování badatelských potřeb je součástí činnosti archivu i popularizace historie kartografie a katastru. Pracovníci archivu spolupracují s Obchodním oddělením Zeměměřického úřadu při přípravě výstav v přepážkové hale budovy Českého úřadu zeměměřického a katastrálního, panely těchto krátkodobých výstav jsou navíc i po jejich ukončení trvale dostupné na webových stránkách archivu. V prostorách ÚAZK byla pro zaměstnance úřadů centrální budovy resortu uspořádána i tradiční jednodenní výstava na téma Dopravní mapy a plány.

S archivem a jeho činností jsou pravidelně seznamováni studenti vysokých a středních škol formou exkurzí. V roce 2019 archiv navštívili studenti Přírodovědecké fakulty UK Praha (2 exkurze), Masarykovy univerzity Brno, Filozofické fakulty UK Bratislava, Střední průmyslové školy stavební Opava a dvě skupiny středoškolských studentů z Německa a Turecka.

VI. Skenování archiválií, dálkový přístup k fondům a sbírkám

Na stolovém skeneru pokračovalo skenování Originálních map stabilního katastru Čech, naskenováno bylo 10 071 mapových listů. V příštím roce bude tento úkol dokončen a bude zahájeno skenování Originálních map stabilního katastru Moravy. Souběžně s tímto skenováním bylo na velkoformátovém válcovém skeneru naskenováno 21 338 mapových listů některých menších archivních jednotek, například Polních náčrtů z reambulace stabilního katastru z let 1869-1881 (obr. 9.4) nebo Map vodní knihy z let 1839-1892.

Obr. 9.4 Polní náčrt z reambulace stabilního katastru

Podle potřeby jsou skenovány i archiválie na základě aktuálních požadavků badatelů a pro katastrální úřady je nadále zajištěno na stolovém skeneru skenování těch grafických předloh, které není možné zpracovat na jejich válcových skenerech.

Dálkový přístup k archiváliím ÚAZK je zajištěn třemi způsoby:

- v rámci aplikace Geoprohlížeč na <https://geoportal.cuzk.cz/geoprohlizec/> prostřednictvím mapové kompozice Archivní mapy,
- samostatnou aplikací Archivní mapy na <https://archivnimapy.cuzk.cz/>,
- aplikací Vademecum na <http://uazk.cuzk.cz/vademecum/>, která publikuje záznamy archivní databáze, přičemž ty mohou být opatřeny přílohami v podobě skenů umožňujících prohlížení obsahu archiválií.

Archivní mapy byly v roce 2019 postupně obohaceny o dvě dávky originálních map stabilního katastru (v obou případech přibližně 7 500 skenů), o skeny samostatné archivní jednotky „Státní mapa 1 : 5 000 - odvozená se sítí systému S-1952 v rámu“, o další dvě vrstvy spojených a georeferencovaných archiválií (zatím ostrůvkovité oblasti originálních map stabilního katastru a téměř celoplošná SMO-5 v prvním vydání) a o elektronické verze panelů několika dalších výstav v přepážkové hale.

Vademecum bylo v průběhu roku rozšířeno o 25 595 záznamů o jednotlivých archiváliích a také o 60 textových popisů archivních jednotek vyšších úrovní (tzv. „informace o kapitole“). Pro účely dálkového přístupu disponuje Vademecum v závěru roku počtem 20 463 digitálních objektů (skenů), cílem pro rok 2020 je tento počet navýšit až několikanásobně.

Zásadní kvalitativní posun v možnostech on-line studia a využívání výsledků katastrálního mapování stabilního katastru si slibujeme od výsledků projektu „Vývoj technologie pro tvorbu bezešvé originální mapy stabilního katastru“, který byl v závěru roku pod řízením ÚAZK vypsán Technologickou agenturou ČR. Navržená technologie by měla pracovníkům ÚAZK po ukončení skenování originálních map umožnit vytvořit s maximální možnou mírou automatizovaných postupů spojenou a georeferencovanou mapu pokrývající celé území ČR. Jedním z vedlejších výsledků projektu by mohla být například i databáze všech na mapách stabilního katastru se vyskytujících toponym. V případě úspěchu tohoto dvouletého projektu předpokládáme, že na něj naváží projekty další, které možnosti celoplošného využití operátů stabilního katastru povýší na úroveň, která není klasickými metodami dosažitelná.

VII. Stav archiválií, konzervace a restaurování

Fyzický stav spravovaných archivních souborů je dobrý. Jako poškozené lze hodnotit méně než 3% archiválií.

Konzervace a restaurování archiválií nejsou vlastními silami zajišťovány. Drobné a jednoduché zásahy se v případě potřeby provádějí na místě průběžně.

VIII. Depozitář Pardubice

V depozitáři archivu v Pardubicích bylo nutné řešit zhoršené mikroklimatické podmínky jedné z místností, ve které byly naměřeny vyšší hodnoty vlhkosti vzduchu. Byl odhalen i pravděpodobný zdroj problémů – zatékání dešťové vody k základům budovy. Situace bude řešena stavební úpravou izolace základů a pro rychlejší nápravu podmínek v místnosti byl pořízen elektrický odvlhčovač. Mikroklima ostatních místností depozitáře je po nedávno provedené stavební rekonstrukci objektu a následném nastěhování materiálu v pořádku a archiválie mají pro dlouhodobé uložení odpovídající podmínky.

Výroční zpráva Zeměměřického úřadu je publikována na <https://www.cuzk.cz/Urady/Zememericky-urad/Zpravy-ZU/Vyrocnizpravy-ZU-souhrne-informace.aspx>

Výroční zpráva ÚAZK je publikována na <https://www.cuzk.cz/Urady/Zememericky-urad/Dalsi-informace/UAZK/Prohlizeni-archivalii,-archivni-mapy.aspx>

V Praze dne 25. února 2020

RNDr. Miroslav Kronus
vedoucí ÚAZK
podepsáno elektronicky